

„Hogy mindnyájan egyek legyenek...” (Jn 17,21)

METROPÓLIAI GYŰLÉS

I. rendes ülés

Máriapócs, 2022. október 20-23.

ÖSSZEFOGLALÓ

A Magyarországi Sajtójogú Metropolitai Egyház 2015-ben jött létre, amikor Ferenc pápa az *In hac suprema* kezdetű apostoli konstitúcióval új egyházi szervezetet hozott létre a Magyarországon élő görögkatolikusok részére. A *De spiritali itinere* kezdetű apostoli konstitúcióval az 1912-ben alapított Hajdúdorogi Egyházmegye főegyházmegyei rangra emelkedett. A *Qui successimus* apostoli konstitúció az 1924-ben létrehozott Miskolci Apostoli Exarchátust egyházmegyei rangra emelte. Az *Ad aptius consulendum* apostoli konstitúció megalapította a Nyíregyházi Egyházmegyét.

A *Keleti Egyházak Kánonjainak Törvénykönyve* 172. kánonja elrendeli, hogy a metropolitai egyházban ötévenként rendezzenek metropoliai gyűlést. Egyházunk ennek az előírásnak némileg megkésve tett eleget. Az eredetileg 2020 tavaszán esedékes gyűlést a szerveződobben lévő Eucharisztikus Kongresszus miatt egy évvel később, 2021 tavaszán terveztük megtartani. A koronavírus okozta járvány miatt a Kongresszus egy évvel később, 2021 őszén volt. Így a metropoliai gyűlés időpontját mi is egy évvel későbbre helyeztük át, 2022 tavaszára. Mivel azonban Ferenc pápa 2021. október 10-én megnyitotta a püspöki szinódusi utat, a Hierarchák Tanácsa úgy látta jónak, hogy metropoliai gyűlést az egyházmegyei szakasz lezárása után rendezzük meg. Minthogy a három egyházmegye záró dokumentumát 2022. augusztus 15-éig kellett leadni, ezért döntöttünk úgy, hogy a metropoliai gyűlést október 20-23-án tartjuk meg. A helyszín nem volt kétséges: Máriapócs, a magyar görögkatolikusok lelki központja adott helyet a metropoliai gyűlés ünnepélyes plenáris ülésének.

A pápa által meghirdetett szinódusi út során az egyes egyházmegyékből különböző szempontok alapján számtalan kisebb csoport szerveződött, melyeknek tagjai egymás között vitatták meg a szinódus titkársága által előzetesen ajánlott témákat. E csoportmunkák eredményeinek egyházmegyei összegzése 2022 júniusában fejeződött be. A nyári hónapok során a három hierarcha egy közös iratban összefoglalta a beérkezett vélemények és javaslatok lényegét. Ezt küldtük be augusztusban a Szinódusi Titkárságra, és ez a dokumentum lett az alapja a metropoliai gyűlésnek is. Ez a munkadokumentum a szinódusi *Vademecum* által megadott tíz témának megfelelően tíz

fejezetből állt, kiegészítve olyan kérdésekkel, amelyek kifejezetten a magyar görögkatolikus egyházunk életét érintik. E teljesebb anyagot megkapta a gyűlés minden tagja, hogy azokra legjobb meggyőződése szerint fogalmazza meg a saját válaszait, azokkal kapcsolatos véleményét. Az így beérkezett egyéni észrevételeket Galambvári Péter, a metropoliai gyűlés titkára összegezte. Ez lett a Máriapócson október 20-án kezdődő gyűlésnek az egyik fő iratanyaga.

A gyűlésen – a szabályzat útmutatásainak megfelelően – az iratanyag ismertetése mellett még két előadás hangzott el. Seszták István főhelynök ismertette a Metropólia elmúlt hét esztendejének fontosabb változásait, fejlődési állomásait, különös tekintettel az intézmények alakulására. (Az előadásból néhány érdekes adat az intézményekben dolgozók és az azokban gondozottak számáról: Metropóliánkban a köznevelés területén 1950 dolgozó 12600 tanulót lát el; a szociális intézményekben 1050 munkavállaló közel 3000 ellátottról gondoskodik; a gyermekvédelemben – ide értve a tanodákat és bölcsődéket is – 1285 munkavállaló 3350 gyermeket nevel; a metropoliai intézményekben – főiskola, múzeum, sajtóközpont, kegyhely – 130 dolgozónk van; az egészségügyi ellátásban pedig 860 munkavállaló dolgozik.) István atya előadása után Nyirán János fődiakónus foglalta össze Metropóliánk liturgikus életének főbb jellemzőit. Ez a három előadás adta a kiindulópontját azoknak a megbeszéléseknek, amelyeket a metropoliai gyűlés tagjai 9-10 fős csoportokban személyesen folytattak. Minden csoportnak két vezetője volt, egy áldozópap és egy világi hívő. Nekik kellett a csoportbeszélgetést vezetni, és annak eredményét a záró napon az egész gyűlés elé tárni. Majd ezen beszámolókat összegezte egy szűkebb munkacsoport, amelyben a három hierarcha mellett jelen voltak a püspöki, illetve a bírósági helynökök. Érdekes módon a beszámolóban fölmerülő javaslatok egy egészen új gondolati rendszert vázoltak fel, amely már jelentős mértékben eltért a metropoliai gyűlés munkadokumentumának előzetes, szinódusi konzultációra épülő témáitól. Ebből azt ismertük föl, hogy munkánkat alapvetően nem mi irányítottuk, hanem valóban a Szentlélek vezette, akire igyekeztünk az egész gyűlés során folyamatosan figyelni. E munkacsoport összegző eredményét – amely már kifejezetten a mi magyar görögkatolikus egyházunk életének legfőbb kérdéseit foglalta magába – ismertette záró előadásában Fülöp metropolita. Ennek írásos összefoglalását tesszük közzé.

Tizenkét pont köré csoportosítottuk a gyűlésen elhangzottakat, amelyek mindegyikén jól kitapinthatóan végighúzódik az alábbi két fontos szál:

- Az emberszerető Isten evangéliumát keleti lelkeségünkben közösségi, vonzó és örömteli módon éljük meg.
- Hitvalló életre biztatjuk a világi híveket, az eddig megszokottnál tágabb teret biztosítva nekik a tevékenyebb közösségi szerepvállalásukhoz.

I. Görögkatolikusságunk sajátosságai

Egyházunk bár viszonylag kis létszámú, de annál erősebb összetartozást megélő közösség. Fontos, hogy büszkék legyünk görögkatolikus értékeinkre. Ez természetesen hálás büszkeség, amely a közösségért gyakorolt tevékeny buzgóságot ébressze bennünk, nem pedig önteltséget, vagy mások lenézését! Továbbá ez a hála késztesen minket az igényességre és a hitelességre! Hiszen csak akkor tudjuk vonzó módon felmutatni értékeinket – mindenekelőtt saját egyházunk tagjainak, a gyermekeinknek és a következő nemzedékeknek –, ha azokat mi magunk is odaadó módon éljük meg. Ez liturgikus életünkre kiemelten vonatkozik, amely kifejezi és hordozza az Istenhez való közösségi kötődésünket, de az életünk minden más területére is kihat a templomon belül és kívül.

Görögkatolikus egyházunknak számos sajátossága van, amely megkülönböztet bennünket római katolikus testvéreinktől. Ilyen például az egyházi köszöntésünk: „*Dicsőség Jézus Krisztusnak!*” „*Dicsőség mindörökké!*” Ehhez kapcsolódik természetesen a húsvéti és karácsonyi köszöntésünk is. Érdemes ezeket a sajátos köszöntéseket minél gyakrabban használni, erre megtanítani a gyermekeinket, az iskoláink diákjait, esetleg intézményeink dolgozóit is. Ezzel nemcsak egyházunkhoz tartozásunkat fejezhetjük ki, de hétköznapi életünkbe és gondolkodásunkba is jobban be tudjuk vezetni Isten jelenlétének tudatát.

Sajátosságaink közé tartozik, hogy általában őrizzük hagyományainkat. Ez egyfajta természetes kötődésünk is, de az 1994-ben megjelent *Orientale Lumen* apostoli levél és az 1996-ban megjelent *Liturgikus Instrukció* föl is szólítanak minket arra, hogy értékes és hiteles hagyományainkat nagy gonddal ápoljuk, s ha azoktól eltértünk volna, akkor törekedjünk arra, hogy azokhoz visszataláljunk. Ez nagy körültekintést, ugyanakkor bátorságot is kíván tőlünk. Kiemelten fontos ez, mivel saját magunk meghatározásában is nagy szerepe van annak, hogy mely hagyományokkal tudunk azonosulni, és melyekkel nem. Az egyházi és világi személyeknek egyaránt szükségük van megfelelő oktatásra, képzésre, hogy megismerjék és megértsék görögkatolikus közösségünk különleges helyét és szerepét a katolikus egyházon belül, s hogy jó szívvel azonosulni is tudjanak vele bátran vállalva más személyek és közösségek előtt is. Kimondhatjuk, hogy egyházi életvitelünkben nekünk sok szempontból az apostoli tradíciót kell mérvadónak

tekintetnünk. A katolikus egyházhoz tartozásunk nem csupán a külsőségekben, hanem a vértanúkkal is megpecsételt katolikus elkötelezettségünkben nyilvánul meg. Ennek pedig része, hogy bátran akarjuk gazdagítani az egyházat azzal a keleti teológiával és lelkeséggel, amelyet őseinktől örököltünk.

Jellemző ránk a közösségi és családi lét fontossága. Megállapítható, hogy Magyarországon a történelmi egyházak közül a hagyományos görögkatolikus családokban a legmagasabb a gyermekek száma. A nagycsaládok szeretetét tovább kell erősítenünk híveinkben. Ezen keresztül élhetjük meg a másokhoz való örömteli kötődést, a nagyobb közösséghez való tartozás erejét. Ehhez segítenek minket közösen énekelt szertartásaink, közösen megélt ünnepeink.

Nagy kérdés, hogy mennyire vagyunk, mennyire lehetünk önállóak. Nem vitás, hogy a katolikus egyház teljes jogú tagjai vagyunk, de azon belül a bizánci lelkiség megélésében és a keleti teológia művelésében olyan sajátos feladatunk van, amelyet rajtunk kívül senki más nem képvisel. Ezt örömmel vállaljuk is, ennek minél mélyebb megismerésére és megértésére görögkatolikus egyházunk minden tagját szeretnénk elvezetni.

A magyar állam jogrendjében azonban még nem nyertük el a „sajátjogú metropolitai egyház” státusznak megfelelő önállóságot. Egyházunk sürgető feladatai közé tartozik, hogy a Görögkatolikus Metropólia az állami törvények szerint is mielőbb elnyerje az említett kánoni jogállásának megfelelő elismerést.

Természetesen ezek az előrelépések, további fejlődési folyamatok csak akkor lesznek eredményesek, ha lesznek hiteles, tanúságtevő, példamutató személyek az egyházunkban, mind az egyháziak, mind a világiak körében. Egyelőre szomorúan kell megállapítanunk, hogy a megkeresztelt híveknek alig 6-8 %-a jár rendszeresen templomba. Ez nagyon alacsony arány, ezen mindenképpen változtatnunk kell. Ennek előmozdítása természetesen nem csak a papok feladata, hanem minden megkeresztelt görögkatolikus hívőé is.

Meg kell vizsgálnunk, hogyan hat ránk a világ, mennyire engedjük, hogy a fogyasztói szemlélet ártó befolyása irányítsa gondolkodásunkat, különösen fiataljaink, gyermekeink világlátását. Föl kell ismernünk, hogy az említett sajátosságok erős védelmet is jelenthetnek, ha ezeket a különlegességeket, ha úgy tetszik, megkülönböztető jegyeket tudatosan és tartalmuknak megfelelően éljük meg és adjuk tovább.

2. Misszió

Görögkatolikus egyházunk missziós egyház. Ez azt jelenti, hogy minden tevékenységével hirdetni akarja Isten kinyilatkoztatását és szeretetét, hogy ennek következtében minél több embert és minél mélyebben hozzásegítsünk Isten föl- és megismerésére, elvezessünk az üdvösségre. Keleti egyházunk sajátosságaiból fakadóan ez a misszió inkább közvetett, s kevésbé direkt, közvetlen igehirdetést jelent. Azaz inkább a templomi élet vonzásával próbál hatni, mint a templomon kívüli meggyőzéssel. A templomi élet vonzása természetesen a hétköznapi életet is magába foglalja, hiszen másokat Krisztushoz csakis az ő szeretetéről tanúságtevő életmódunkkal tudunk segíteni, amihez erőt mi magunk is a templomból merítünk. Misszióink elválaszthatatlan a templomtól. Szertartásaink akkor is missziós erejűek, ha nem kísérik minden esetben tanítások, értelmező magyarázatok. Sok esetben elhangzik, hogy nem érthető az, amit végzünk, amit énekelünk. Ennek ellenére ezeknek a szertartásoknak is megvan a vonzása, életre ható ereje.

Ez a belső erő azonban nem veszi el tőlünk a feladatot, hogy erőfeszítéseket tegyünk hitünk titkainak megértésére, másokkal való megértetésre. Ebben elsődleges szerepet mégis nem az érvelések kapnak, hanem az az életünkön átsugárzó, személyes, meggyőző erő, amely magyarázatok nélkül is hat embertársainkra. Ezt a hatást egyénileg és közösségileg is meg kell élnünk. Közösségeinknek olyanoknak kell lenniük, hogy minden ember befogadására nyitottak legyenek, és a tagjaik közötti élő szeretet legyen a legfőbb vonzerejük. Ezen a ponton szorosan összekapcsolódik a belső és a külső misszió: miközben másokat Istenhez akarunk vezetni, közben magunk is egyre szorosabb kapcsolatba kerülünk vele. Ez az igazi misszió: Istent szeretni és szeretni az embereket.

Volt rá példa, hogy szervezett módon végeztünk missziót, igaz inkább a fiatalok körében, de annak hatása másokhoz is eljutott. Érdemes fölleveníteni ezt a korábbi kezdeményezést, és rendszeresen szervezni hasonló megmozdulásokat.

Egyházi misszióink része, hogy legyenek templomok, ahol igényesen, szépen, mély tartalommal tudjuk végezni ősi szertartásainkat. Törekszünk arra, hogy idővel Magyarországon minden megyeszékhelyen legyen görögkatolikus templom és saját parókia.

Ki kell mondani, hogy ma Európában és Magyarországon is a kereszténység súlyos veszélyben van. Nem lehetünk tehát tétlenek testvéreink lelki megsegítése terén.

3. Liturgikus életünk

Szintén egyházunk egységének kifejezője és hordozója a közös liturgikus életünk. Együttesen kell erőfeszítéseket tennünk, hogy liturgikus gyakorlatunkban ne legyenek látványos, rendszerszerű különbségek a három egyházmegye között. Ezt jelentős mértékben segíti a közös liturgikus bizottság munkája, ám a gyakorlati megvalósításban vannak olykor zavaró különbségek. Igaz, ez inkább egyes személyek, paptestvérek, kántorok hozzáállásának az eredménye, s nem annyira az egyes egyházmegyék közötti különbségként értékelhető.

A beavató szentségek egyetlen szertartás keretében vagy egymáshoz közeli napokon történő ünneplése a keleti hagyomány különleges értéke, melynek hazai visszavezetése sürgető, közös feladatunk. Erre már sok éve készülünk, kiadványok, püspöki katekézisek, több fórumon megjelenő buzdítások fogalmazódtak meg ennek érdekében. Úgy tűnik, a hívek részéről nagyobb befogadás mutatkozik erre a változásra, mint a papság részéről. Holott sokat jelenthetne, ha éppen a papcsaládok volnának példaadók ebben. Mert egyelőre továbbra is érzékelhető bizonyos ellenállás, tehát a befogadást segítő további lépéseket kell tennünk. Ez nemcsak a gyermekek Eucharisziában való részesítésére, hanem a bemelegítő keresztelek gyakorlatára is vonatkozik. Továbbá nincsenek kialakítva a felnőtt keresztelek eseteire a bemelegítéshez szükséges feltételek sem. A gyermekek áldoztatásánál továbbra is kérdés, hogy ha szeretnénk meghagyni az első gyónás utáni ünnepélyes áldozás kedves és lelkipásztori szempontból hasznosnak tűnő gyakorlatát, akkor ennek milyen feltételei legyenek.

Súlyos kérdést jelent egyházunkban a liturgikus szövegek megfelelő használata. A liturgikus és lelkiségi szövegek elérhetőségére a hívek előtt még mindig viszonylag szűkös lehetőség nyílik. Bár gyakorlatilag minden nagy liturgikus könyvünk szövege megvan magyarul, de ezek véglegesítése még várat magára. Nagy kérdést jelent, hogy a megszokott szövegektől mennyire térjünk el. Egyetértés van abban, hogy lehetőleg minél kevésbé, s csak ott módosítsunk a hívek által is jól ismert szövegeken, ahol azok érthetősége vagy az eredeti görög szövegtől való eltérése ezt indokolja. A Metropólia első hét esztendeje alatt elkészült és nyomtatásban megjelent a *Zsoltároskönyv*, az *Imaórák könyve*, az *Esti zsolozsmák könyve*, illetve előkészületben van az *Evangéliumos könyv* és az *Apostolos könyv*, sőt, az előbbi végleges változatának nyomtatása is a küszöbön áll. Folyamatban van *Aranyszájú Szent János Isteni Liturgiájának* szövegjavítása. Előzetes próbakiadásra elkészült a nagyheti szertartások teljes szövege. Előkészületben van a többi nagy liturgikus kötet (*Pentekosztárion*, *Oktoechos*, *Triódion* és a *Méneák*). Ezek többsége megvan az elektronikus felületeken, de a hívek számára még nem elérhető változatban. Naprakész használhatóságuk érdekében tehát még sok fejlesztési munka

szükséges. Ehhez kapcsolódik az igény, hogy az elektronikus felületeken elérhető legyenek a liturgikus rendelkezések is. Így az esetleg feledésbe ment ismereteket szükség esetén föl lehet eleveníteni.

Szükségesnek látszik, hogy ne csak a liturgikus szövegek legyenek elérhetőek, hanem azok, illetve a szertartások magyarázatai is. Az Eucharisztikus Kongresszusra terveztünk kiadni egy kisebb sorozatot, amely az egyes szentségek ünneplésének szövegeit magyarázatokkal együtt tartalmazza. Ennek elkészítésével egyelőre továbbra is adósak vagyunk.

Bár gyakran beszélünk szertartásaink szépségéről, mélységéről, mégis sokan vannak, akik azokat idegennek, érthetetlennek, unalmasnak tartják. Érdekes megállapítás, hogy vélhetően akkor tűnik unalmasnak a szertartás, amikor maga a szertartást vezető pap sem odaadással, hanem lélektelenül végzi azt. Nem könnyű feladat ezeket a valóban misztikus mélységekkel rendelkező, következésképp nem könnyen felfogható szertartásokat a papokhoz és a hívekhez közelebb vinni. Ez körültekintő és kitartó munkát igényel. Ezért az esetleges változtatások bevezetésének megfontolt ütemezésében figyelemmel kell lenni az emberek befogadó készségére, egyéni érzékenységére is.

Különös gonddal kell figyelniük azokra, akik egészségügyi vagy egyéb okok miatt nem részesülhetnek az Eucharisztia előírt anyagában. A gluténérzékenyek, alkoholfüggők számára különösebb látványosság nélkül kell lehetőséget adni, hogy ők is részesülhessenek a Szent Titkokból.

Szertartásaink igényessége megköveteli, hogy a kántorok is felkészültebbek legyenek. Bár számos törekvés él egyházunkban a jó kántorok képzésére és továbbképzésére, az mindmáig nem kellően szervezett, nem átfogó rendszerben működik. Hasznos volna visszaállítani a korábban megkezdett több szintű, több lépcsős képzést. Át kell gondolni a kántoroknak nyújtott anyagi juttatást is, hogy lehetőleg minél teljesebb rendelkezésre állással végezhesék ezt a szolgálatukat.

4. Közösségépítés

A családok megerősítése mellett fontos, hogy kisebb és nagyobb közösségeket szervezzünk. Az egyházban a legtermészetesebb és legkisebb közösség a család. Ebben a közegben sajátítja el a felnövő gyermek az emberi és közösségi élet alapnormáit. A család fogalma azonban átvitt értelemben kiterjeszthető olyan közösségekre is, ahol szintén a szeretetkapcsolat az összetartó erő, s amely nyomaiban hordozza a család alapvető jegyeit. Ilyen a parókiális közösség is, amelyben minden korosztály otthon érezheti magát.

A helyi közösségek megerősítése, megújulása az egyik legsürgetőbb feladat. Az egyházközség tagjai ismerjék fel, hogy mindenki tehet valamit az egyházért, a testvéri közösség megvalósításáért, a helyi közösség virágzó életéért. Az egyháztanácsstagok segítségével a parókusok biztassák a világi híveket arra, hogy ne csak fogyasztók legyenek, hanem különböző önkéntes csoportok létrehozatalával maguk is aktívan formálják lelki életüket, együtt keressék a megoldást hétköznapi problémáikra, támogassák egymást keresztény életük kibontakozásában.

Szép, közösségteremtő ereje van annak a szokásnak, hogy az ünnepi és vasárnapi Szent Liturgia után a templomban lévők még hazaindulás előtt egy arra alkalmas helyiségben összejönnek egy kis beszélgetésre, szerény agapéra. Kívánatos ezt a szokást minél több parókián bevezetni.

Szükséges további közösségeket is szervezni akár a parókián belül, akár azon kívül, szélesebb körből merítve. Valamint sokat nyújthat, ha az egyes parókiák egymás között is tartják a testvéri kapcsolatot, közös rendezvényeik vannak, meglátogatják egymást. Minden egyházi közösségi alkalomnak legyen része a közös imádság! Hiszen az igazi összetartó erő ezekben a közösségekben maga Krisztus, aki azt mondta, *„ahol ketten vagy hárman összejönnek az én nevemben, ott vagyok közöttük.”* Ezért minden egyházunk által szervezett eseményt úgy kell alakítani, hogy ott érezhető legyen Krisztus jelenléte. Amely tevékenységekről ez nem mondható el, föl sem tétélezhető, azok maradjanak is ki az együttlétünkből!

A közösségépítésnek egyik új módja jelent meg a szinódusi út egyházmegyei szakaszában, amikor különböző életkorú és élethelyzetben élő emberek valamely közös jellemző alapján kisebb csoportokba szerveződnek. E csoportok tagjai beszéltek át a Püspöki Szinódus által fölvetett, egyházunkat érintő témákat. Többekben megfogalmazódott, hogy ezek a csoportok, mint közösségek tovább is élhetnének. Ezeket érdemes támogatni.

5. Elvándorlók lelkipásztori gondozása

Egyszerre külső és belső missziónak tekinthető az a munka, amellyel a korábbi, hagyományosan görögkatolikus lakhelyről máshová, az ország más vidékeire költöző híveink megtalálására, lelkipásztori gondozására törekszünk. Már az előző évszázadban is ismert volt ez a jelenség, de talán az utóbbi tíz évben még jobban fölerősödött. Nagy figyelemmel kell lennünk rájuk, hiszen egyházunk jövőjének egy jelentős részét ők alkothatják. Másrészt felelősségünk van abban, hogy megmaradnak-e a keresztény hitben, s ha netán eltávolodtak tőle, akkor visszatalálnak-e. Ez kiemelten mind a három főpásztor, de valójában minden paptestvér és minden görögkatolikus hívő közös

felelőssége. Az elvándorló hívek megtartása, a görögkatolikus szórvány felvirágoztatása súlyos feladat, mely nem hárítható pusztán a ma ott működő néhány pap vállára. Sokat jelenthet, ha a település parókusa nyomon követi az elvándorolt hívek sorsát, lehetőség szerint továbbra is tartja velük a kapcsolatot, egészen addig, míg nem sikerül átadni őket az új helyen működő parókusnak vagy szervezőlelésnek. Ezért fontos az ilyen jellegű kapcsolattartás az érintett atyák között. Ebbe a nyomon követésbe érdemes bevonni a helyben maradó családtagokat is, buzdítani, hogy ők is tartsák fontosnak az elköltöző családtagok, barátok, ismerősök egyházhoz tartozását.

Nehézséget jelent, hogy az elköltöző fiatalok, akár már a diákevektől kezdve az új helyen nem találnak megfelelő görögkatolikus közösséget. Fejleszteni kell a nagyobb városokban a kollégiumokat, az azokhoz vagy a parókiához kötődő fiatalok közösségeit. Ezeket láthatóvá kell tenni, a megfelelő hírcsatornákon tudatni kell a létezésükről, tevékenységükről. Természetesen ezt sem öncélúan, hanem azzal a szándékkal, hogy a keresők minél könnyebben megtalálják őket.

6. Egyházunk otthon legyen mindenki számára!

Sok olyan testvérünk van, akik kirekesztve érzik magukat egyházi közösségeinkből. Ennek számtalan oka lehet, sokszor a befogadás hiánya okozza ezt az elkülönülést. Még akkor is, ha az érintett személyeknek is van része és felelőssége ebben a sajnálatos helyzetben. Isten mindenkit befogad, ezért nekünk, Krisztusban megkeresztelt embereknek is ugyanilyen nyitottságra kell törekednünk. Ez természetesen roppant összetett feladat, ám éppen ezért minél körültekintőbben kell eljárunk.

Számolnunk kell azzal, hogy egyes falvaink elnéptelenednek, vagy éppen a lakosság népessége átrendeződik, más kultúrával rendelkező, sok gyermekes cigány családok veszik át az elköltözők és az elhunytak helyét. A lelkipásztori munkánk ezekben az esetekben sem merülhet ki a hívek megszokott igényeinek a kielégítésével, hiszen ezeknél a családoknál sokkal inkább szoros értelemben vett misszióra van szükség, mint a korábbi egyházi hagyományok fenntartására. Ehhez a munkához missziós lelkületű papok kellene, akik a Szentlélekre hallgatva megtalálják a módját, hogyan szólítsák meg ezeket a családokat, hogyan kapcsolják be őket az egyházi élet vérkeringésébe. Hogy ez a missziós lelkület éljen Metropóliánk minden papjában, erre már a papképzés során figyelni kell. Elsősorban nem is csak lelkipásztori megoldásokat átadva, hanem megtanítva azt a lelki figyelmet, amely képessé tesz a legnehezebb helyzetben is Isten útját és a neki tetsző módszert megtalálni. Például kézenfekvőnek tűnő, de kevésbé hatékony módja a megszólításnak a karitatív támogatás. Az egyház missziós munkáját

érdeemes elkülöníteni a karitatív tevékenységétől, mert a tapasztalat szerint nem segíti egyik a másikat.

Szintén Lélekre figyelő bátorságra és ötletességre van szükség, hogy a pap megtalálja a hangot a börtönben élő vagy börtönt sokszor megjárta emberekkel, az alkohol- vagy drogfüggő betegekkel, a mélyszegénységben élő családokkal. Ezek az élethelyzetek sok esetben éppen a rászoruló személyt teszik zárkózottá, nehezen megközelíthetővé. Sokszor az ő elzárkózásuk nehezíti a rajtuk segíteni akarók munkáját. Ehhez kell a Lélek leleményessége. Ugyanakkor ez a nagy odaadást igénylő lelkipásztori munka mindig közösségi feladat is. Az ilyen területen szolgáló paptestvérek számára is fontos a saját liturgikus közösség, ahol feltöltődhetnek, lelki békére lelhetnek.

Egyházunk nem feledkezhet meg az idősekről sem. Nem kis töprengést jelent, hogy a korábban nagy múltú, de napjainkra csaknem kihalt településeken élő, egyre korosodó embereket hogyan lássuk el lelki, szentségi megerősítéssel. Meggyőződésünk, hogy meg kell hoznunk azokat az áldozatokat, amelyek árán őket sem hagyjuk magukra, hanem mint egészséges családban a nagyszülőkről, mi is gondoskodunk róluk. Az idős emberekről való gondoskodás kiemelt jelentőségű az idős paptestvérek esetében. A Metropólia közös nyugdíjalapja valamelyest enyhíteni tudja az idős atyák, özvegy tisztelendő asszonyok és árván maradt papgyermek anyagi gondjait, de ez nem pótolja a róluk való szeretettel, személyes törődést, amellyel tartozunk nekik.

Szívderítőbb, de nem biztos, hogy könnyebb feladatot jelent az ifjúságpasztoráció. Megváltozott világunk talán órájuk hat a legerőteljesebben, s esetükben ez a nagyon erős világi hatás teszi nehezzé, nehézkessé a velük való kapcsolattartást. Itt is segítségünkre siet a Lélek, de nekünk is mindent meg kell tennünk, hogy fiataljaink ne kallódjanak el a világ forgatagában. Vannak jól szervezett, már hagyományokkal bíró rendezvényeink, amelyeken nagy számban vesznek részt a fiatalok. Ezeket továbbra is nagy gonddal kell szerveznünk, illetve az önszerveződő ifjúsági programokat megfelelő módon a továbbiakban is támogatnunk kell. Ugyanakkor nem feledkezhetünk meg arról sem, hogy ezen eseményeken részt vevő fiatalok száma még mindig elenyésző ahhoz képest, hogy milyen sokan éheznek és szomjaznak a krisztusi erőt és vigasztalást!

Ezen a ponton is érdemes utalni keleti katolikus egyházunk sajátosságaira, amely némileg eltérő módszert, más eszközöket kínál a fiatalok megszólítására, megérintésére és megtartására. Érdemes ezeket mélyebben tanulmányozni, keleti testvéreink egyházi életének sajátosságait, erősségeit és gyengeségeit jobban megismerni, azokból hasznos tapasztalatokat meríteni.

7. Elváltak és újránházasodottak lelki gondozása

Külön figyelniük kell az elváltak és újránházasodottak lelki gondozására. Helytelen gyakorlat, ha a pap vagy gyónató a feloldozás lehetetlensége miatt lelki meghallgatás nélkül küldte el az ilyen életállapotban lévő személyt. Ezen mindenképpen változtatnunk kell. Ha nem is járulhat szentségekhez, ez nem jelenti azt, hogy nem szabad vele szóba állni. Sőt, épp ellenkezőleg, még nagyobb gondot kell fordítani rájuk. Ez sok esetben új lelkipásztori magatartást kíván, amelyre meg kell tanítani nemcsak a papnövendékeket, hanem adott esetben a már fölszentelt papokat is.

A lelki gondozás talán első eleme, hogy tisztázzák a Szentségtől való kényszerű távolság igazi okát. Valóban tiltva van-e a Szentség vételétől? Nincs-e lehetőség az életállapot rendezésére? Hátha van elérhető megoldás a nehéz helyzet kezelésére. Ugyanakkor az egyház előírásait minden esetben be kell tartani. Ezért, ha valaki rendezetlen életállapotában való kitartása miatt nem kaphat feloldozást, nem áldozhat, akkor ez minden helyre vonatkozik, kegyhelyekre, egyéb helyekre egyaránt. Nem szabad ezen a ponton sem félrevezetni a híveinket.

Jó lehetőséget kínál a közösségbe tartozás kifejezésére az antidórosztás gyakorlata minden Szent Liturgia végén. Ajánlatos ezt bevezetni a parókiáinkon, hiszen ez is kifejezheti a közös imádságon résztvevők összetartozását. Ugyanakkor ebből már az újránházasodottak is részesülhetnek, ezzel is kifejezve, hogy ők is a közösség tagjai.

A rendezetlen élethelyzetek elkerülésére azonban legjobb módszer a megelőzés. Minden esetben nagyon alapos jegyesoktatást kell tartani. Ezen találkozók alkalmával lehetőség nyílik a hit illetve a keresztény házasság és család kérdéseinek tisztázására, rávilágítva azok értékeinek fontosságára és szépségeire, de azok nehézségeire is. Világosan kell beszélni a házasság felbonthatatlanságáról. Továbbá minél szélesebb körű lehetőséget kell teremteni arra, hogy a házastársak a házasságkötés után is kapjanak segítséget a kapcsolat továbbépítésére, a nehézségek helyes kezelésére és válaszokat a gyermeknevelés kérdéseire.

8. Papképzés, papi továbbképzés

A felmérésekből jól látható, hogy a papnövendékek száma az elmúlt években jelentősen csökkent. 2015-ben a Metropóliában 65 kispap volt, 2022-ben 35. Ugyanakkor az is igaz, hogy ez utóbbi szám a kilencvenes évek előtt általános volt, és csak az elmúlt három évtizedben emelkedett jóval magasabbra. Így nem elképzelhetetlen, hogy ez a 30-35 körüli létszám az egyházunk pasztorális szükségletét az előttünk álló évtizedekben továbbra is biztosítja. Nyilván csak akkor, ha nem fog tovább csökkenni ez a szám. Mindenesetre alaposan át kell gondolni a hivatásgondozás feladatát. Egyes vélemények

szerint rendszerszintű hivatásgondozásra van szükség, nem csak alkalmi eseményekre. Más megközelítés szerint viszont a hivatások legtermészetesebb módon a családi körben, a gyermekkorban fogannak meg, ezért közvetett úton a családok lelki megerősítése segítheti, hogy azok továbbra is a papi, szerzetesi hivatások bölcsői legyenek. A pedagógusok föl hívták a figyelmet arra, hogy főként az általunk fenntartott iskolákban, és a családoknak nyújtott segítségen keresztül is minél magasabb szintű, minél igényesebb oktatást-nevelést kell adni a gyermekeknek. Nem utolsó sorban egy-egy pap magatartásának hatása szintén sokat jelenthet a fiatalok hivatásának alakulásában. Ez is olyan pont, ahol tudatosabb, célirányosabb lelkipásztori munkával talán több papi és szerzetesi hivatás születhetne.

A feladatban felelős személyek arra hívták föl a figyelmet, hogy a papnevelés hatékonyságában szintén sokat jelent, ha az érintett parókus kapcsolatot tart a szemináriummal, annak vezetésével. Így a közös nevelés többet tud nyújtani a leendő papok helyes szemléletének formálásában.

Fölmerült a megváltozott világunknak és egyházi helyzetünknek megfelelő sajátos képzés szüksége is. Az elkövetkező időkben nagyobb szerepet kap majd a szórványban élők lelki, lelkipásztori ellátása. Az intézményeinkben is sajátos feladatai vannak az ott szolgáló áldozópapoknak. Ezekre a feladatokra is föl kell készíteni a jövőendő papságot. Bár az is igaz, hogy az összes lehetséges feladatra képtelenség megtanítani minden papnövendéket. Elsődleges célunk az, hogy lelki emberekké neveljük őket, akik nyitott szívűek és a Szentlélekre hagyatkozó bátorsággal végzik majd az újabb és újabb feladataikat. Ennek kapcsán az is megfogalmazódott, hogy az áldozópapok ne legyenek intézmények vezetői sem az oktatási, sem a szociális területen. Inkább maradjanak meg lelki atyáknak, lelki vezetőknek.

Jól látszik, hogy mai, összetett világunkban nagyon sok feladat hárul a parókusokra, más szolgálatot betöltő papokra, diakónusokra. Figyelniük kell, hogy a sok tevékenység közepette ne veszítsék el a lelki törekvések elsődlegességét. Ebben segítséget jelenthet, ha témérdek feladatuk elvégzésébe jobban bevonják a híveket, világi munkatársakat.

9. Kiadványok

A misszió része az is, hogy az emberek kezébe olyan olvasnivalót adunk, amely a megszerzett ismereteken túl lelki gazdagodást is nyújt. Szükség van különböző szintű és formájú kiadványokra, amelyek bemutatják egyházunk értékeit, segítenek eligazodni a keleti teológiában, bizánci lelkiségben, s ezen keresztül segítik az emberek hétköznapi életét. Szükség van olyan könyvekre, amelyek gazdagítják a család imaéletét, valamint olyan imákat tartalmaznak, amelyek különböző élethelyzetekre alkalmazhatók.

Kiadványainkon keresztül terjeszthetjük a hittani és a teológiai, illetve a liturgikus ismereteket is. Ezeket sohasem öncélúan kell átadnunk, hanem azzal a szándékkal, hogy a hívek és az érdeklődők is minél otthonosabban érezzék magukat egyházunkban. Ezen kiadványok segíthetik a liturgia megértését is, egyfajta misztagógikus katekézist adva az olvasóknak.

Ugyanakkor ezek a könyvek nem helyettesíthetik a személyes tanúságtételt, a tapasztalati beszámolókat. Sokat jelent, ha a hívekhez eljuthat püspökeik tanítása, lelki buzdítása, vagy más, fölkészült szakemberek hasznos előadása. Ez lehet könyvek, füzetek alakjában, elektronikus formában, lehetőleg hang- és képanyagokkal kísérve. Ezek a XXI. század ismeret- és hitterjesztő eszközei, amelyekkel egyházunknak is tudnia kell élni.

10. Média

Hirdetni kell az igét, akár alkalmas, akár alkalmatlan. Ez a hírt továbbító eszközökre is érvényes. Egyházunknak tudni kell élnie az új eszközökkel, hogy ezeken keresztül is el lehessen érni olyan rétegeket, akik számára ez a kapcsolattartási mód a természetes. Jó, ha a pap is ért ezekhez az eszközökhöz, de talán még jobb, ha ebbe a munkába másokat, akár fiatalokat is bevon, ezzel is lehetőséget és teret nyújtva nekik is az egyházi szolgálatra. Átgondoltan kell bánni a médiában való szerepléssel is, hogy a túlzások ne okozzanak ellentétes eredményeket. Nem elég csak vonzónak mutatni egyházunkat. Ha a közösségi és lelki életünk nem vonzó, akkor ezekkel az eszközökkel sem tudunk hatékony missziót kifejteni.

Nem könnyű kérdés, hogy az Isteni Szent Liturgia televíziós közvetítésén az eseményből mit és mennyit mutasson a kamera. Jogos igénynek tűnik, hogy a Szent Titkokat egyáltalán ne tegye láthatóvá, de sajnos nem egyértelmű a tény, hogy ezt meg lehet valósítani. Hasonlóképpen kérdés, hogy az egy óránál hosszabb liturgiából mennyi maradjon ki: esetleg rövidítsük le, hogy az adásidőbe beleférjen, vagy határozzuk meg, hogy az elejéről vagy a végéről maradjon ki valamely rész. Ennek eldöntése a liturgia és média szakemberei tanácsának figyelembevételével a hierarchákra tartozik.

II. Intézmények

Az elmúlt hét esztendőben az intézmények száma szemlátomást jelentősen megnőtt. Természetesen az ebből fakadó feladatok is bővültek. Minden egyházmegyének saját oktatási, gyermekvédelmi és szociális intézményhálózata van. Szükségesnek és hasznosnak látszik, hogy az intézményeink dolgozói, vezetői, valamint az egyházmegyék ezen területeivel foglalkozó szakemberek között szorosabb kapcsolat legyen. Mind szakmailag, mind emberileg sokat tudnak egymásnak segíteni.

Elgondolkodtató, hogy az intézmények számának jelentős növekedésével egyelőre nem emelkedett a templomba járók száma. Ennek – jobb esetben – az az oka, hogy ez a munka csak lassan, fokozatosan hozza meg a látható eredményét. Türelemre is szükség van, hogy bízzunk munkánk eredményében. Rosszabb esetben azonban az sem kizárt, hogy ez a fajta egyházi munka hosszú távon sem fogja eredményezni a liturgia és a lelkiélet iránti érdeklődők számának növekedését. Ugyanakkor azt is kijelenthetjük, hogy egyházi munkánk nem csupán a hívek számának alakulásán mérhető. Hiszen intézményeinkben és azokon keresztül sok olyan tevékenységet végzünk, amely közvetett módon mégis Isten igéjét hirdeti és szeretetét hozza közel az emberekhez. A közeljövőben nem az lesz egyházunk feladata, hogy tovább növelje ezen intézmények számát, hanem inkább az, hogy mindegyiküket minél jobban megtöltsük lelki tartalommal. Fontos törekvés, hogy minden intézményünkben a szeretetnyelv legyen az uralkodó mind a munkavállalók, mind az ellátottak, gondozottak körében.

Fölvetődött, hogy ezen intézményekben immár jobban erősödhetne a görögkatolikus jelenlét. Ezt a nemes célt azonban csakis az értékek felmutatásával, megélésével, azok vonzóvá tételével lehet elérni, nem pedig szabályozásokkal, kötelező rendelkezésekkel.

Az intézményeken keresztül lehetőségünk nyílik nemcsak a diákokkal és tanárokkal, ápoltakkal és munkatársakkal foglalkozni, hanem figyelmünk kiterjedhet, s ki is kell, hogy terjedjen ezen személyek családtagjaira is. Így egyházi tevékenységünk során még több embert el tudunk érni. Egyelőre inkább hiány és legtöbb esetben még kihasználatlan lehetőség az intézmény és a helyi parókia összekapcsolása. Holott nagyon fontos, hogy az érintett hívek is érezzék sajátjuknak a parókiájuk területén működő görögkatolikus intézményeket.

Intézményeinknek missziós feladata is van. Miközben a munkatársak igényesen ellátják a szakmai munkájukat, közben törekednünk kell arra is, hogy mind a dolgozók és az ellátottak, mind családtagjaik egyre közelebb kerüljenek Istenhez, egyre jobban megismerjék, megszeressék őt. Ezen buzgólkodásunk közben tiszteletben kell tartanunk mindenki saját felekezeti hovatartozását, abban kell őket megerősítenünk, amiben vannak, ha az helyes és valóban Istennek tetsző vallási élet.

12. A Metropólia egysége

A 2015-ben meghozott pápai döntés a három egyházmegye létrehozásáról különleges lehetőséget nyitott a további fejlődésre. Immár három központ, a püspökök munkáját segítő három hivatali dolgozó csoport áll rendelkezésre a lelki, lelkipásztori és intézményes fejlesztések kidolgozására. Ez sajnos párhuzamos és olykor szembenálló érdekrendszereket is létrehozott. Az egyes egyházmegyék és az egész Metropólia érdekeinek olykor valós, de leginkább csak látszólagos ellenérdekeltsége magával hozta az elkülönülés és érzelmi szembenállás veszélyét is. Erős igény fogalmazódott meg arra vonatkozóan, hogy ezeket a feszültségeket minél bölcsebben kezeljük, Metropóliánk minden tagjával megértessük, hogy igazán csak az jó az egyes egyházmegyéknek, amely mind a három egyházmegyének is jó.

Ezt a nagyobb összefogást és összetartást segíthetik azok a metropóliai szintű rendezvények, amelyeknek szervezésében mind a három egyházmegye tagjai kiveszik a részüket. Érdemes arra is törekedni, hogy ezek a programok ne csak elszórtan, esetlegesen legyenek jelen az életünkben, hanem egyfajta stratégiára épüljenek föl. Megfogalmazódott az a gondolat is, hogy a főváros lelkipásztori ellátása mindhárom egyházmegye közös gondja legyen. Ezt segítheti a felújítási munkáihoz lassan befejezéséhez közeledő budapesti Ida utcai ingatlan is, amely a jövőben egy közös görögkatolikus kulturális központnak ad majd helyet.

Az összetartozást segítheti, ha olyan közös programokat szervezünk, ahol a papok, a papnék és a papcsaládok együtt lehetnek. Ennek a múltban is megvolt a hagyománya, érdemes ezt fölleveníteni.

A három egyházmegye tagoltságának kedvezőtlen eredménye az is, hogy a máriapócsi szolgálatokat az utóbbi időkben nehezkesebb ellátni. Értelemszerűen több feladat hárul a közelebb élőkre, de nem volna helyes, ha ez túlzott kiegyensúlyozatlanságot eredményezne. Máriapócs legyen a feladatok terén is mindenkié! Az elmúlt években nagyon sokat fejlődött a kegyhelyünk, nagyon fontos, hogy ezt a látványos fejlődést legalább ilyen mértékű lelki gazdagodás is kísérje.

Segítheti az összetartozást, ha olyan név- és címtár készül, amely összegyűjti a különböző mesterségeket űző, különböző szolgáltatásokat nyújtó görögkatolikus szakembereket, általuk vezetett kisebb-nagyobb vállalkozásokat.

Sokat várunk a népszámlálás eredményétől. Ez lehetőséget ad majd arra, hogy pontosabban lássuk, melyik településen hány görögkatolikus hívő él. Ez a későbbi lelkipásztori tevékenységeket is segít hatékonyabban megtervezni és megszervezni.

A metropóliai gyűlést hálaadó Isteni Szent Liturgiával zártuk. Valóban, miként az elején is megfogalmazódott, egyfajta lelki gyakorlatként éltük meg ezt a három napot. Egy lelki gyakorlat célja a hit megerősítése, a lélek megújulása az egyes emberekben. E mostani imádságos gyűlésünk eredményeképpen most egész Metropóliánk hitben való megerősödését és lélekben való megújulását remélhetjük.

Jelen összegzés azon fő gondolatokat tartalmazza, amelyek a hosszas, egy éven át tartó, több mint hatszáz kisebb csoport beszélgetései során felszínre került vélemények összefoglalása nyomán Máriapócson születtek meg az egész Metropóliát képviselő világi és egyházi tagok szívében. Minthogy a legfőbb cél egyházunk helyzetének megismerése nyomán az előttünk álló feladatok kijelölése, ezért a gyűlésen többször is megfogalmazott indítványt követve ezt az iratot nem annyira záró-, mint inkább nyitó dokumentumnak kell tekintenünk. Ha úgy tetszik, lezárult egy szakasz, és megkezdődik egy új. Felsorolhatatlanul sok indokunk van a hálaadásra, és pontosan ezek az okok készítetnek minket arra, hogy a sokasodó nehézségek ellenére is reménnyel tekintsünk a jövőbe.

A tizenkét pontba sűritett összegzés alapján a Hierarchák Tanácsa rövid és hosszú távú feladatokat is kijelöl, amelyek elvégzése – ha különböző mértékben is, de – Metropóliánk minden egyes tagjának feladata lesz. Erre kérjük a Mindenható áldását és mindnyájunkat szeretetével egy családba gyűjtő Pócsi Édesanyánk gondoskodását!